

Natuur- en Vogelwacht Culemborg



november 2013 - jaargang 39 -nr3

Hak-a!

- *2013: topjaar voor vlinders*
- *Euro Birdwatch 2013*
- *Moord in achtertuin Doorkoop géén incident!*
- *De leukste nachtvinders van 2013*



Van piepers, WhatsApp-groepen en vogels die voorbijgaan

Zo'n beetje iedereen weet toch wel wat WhatsApp is, toch? Anders leg ik het eerst nog even uit. WhatsApp is een soort sms (dat ga ik niét meer uitleggen) via de internetverbinding van je smartphone. Een van de aardigste aspecten van WhatsApp – afgezien van dat het gratis is als je toch al internet op je telefoon hebt – is de mogelijkheid om groepen aan te maken. Een WhatsApp-groep maak je in een handomdraai aan. Je voegt de andere WhatsApp-gebruikers toe die je in je groep wilt hebben, en voilà! Iedereen in zo'n groep ontvangt dan alle berichten die de anderen in de groeps-app zetten. Een soort massa-sms dus.

Dat biedt fantastische mogelijkheden. Ik heb zelf een groep aangemaakt voor mijn collega's. Enorm handig, aangezien we bijna nooit tegelijk op dezelfde locatie werken, maar via de groep wel constant plenair kunnen overleggen. Of volstreekte onzin met elkaar delen. Niet relevant voor het werk, wél enorm goed voor de teamsfeer.

Je kunt ook heel gemakkelijk een zeer tijdelijke groep aanmaken. Je gaat bijvoorbeeld een weekend met vier vrienden naar Vlieland en alleen voor dat weekend maak je een groep aan met alle nummers. Als je dan ieder individueel over het eiland trekt op zoek naar een goudlijster of kleine sprinkhaanzanger en je vindt 'm, dan hoef je niet als een malle op een fluitje te blazen of met een megafoon het helmgras plat te schreeuwen opdat je vrienden zo snel mogelijk naar je vondst komen kijken. Een simpel 'kl. sprh. zanger in het witte duin' in de appgroep volstaat. Oké, misschien met een paar uitroeptekens er nog bij, maar zo gemakkelijk is het dus.

Driekwart jaar geleden kwam vogelwerkgroep lid Wiegert Steen – zo jong nog dat hij een zogenaamde digital native is – met de suggestie ook voor de vogelwerkgroep een appgroep op te richten. Op dat moment vooral vanwege het Big Year, de keiharde strijd om wie in één jaar tijd de meeste vogelsoorten in ons werkgebied waarneemt. In de groep kan iedereen goede waarnemingen doorgeven en dat werkt als een tierelier. Engelse gele kwikstaart ergens in de uiterwaarden? Hup op de app, meteen met een Google-kaartje erbij en iedereen kan op die spetter af. Het systeem heeft inmiddels al tientallen keren zijn dienst bewezen. Zodanig zelfs dat de gedoodverfde winnaar van het Big Year – Gerrit Jan Klop – ruim 180 soorten gaat scoren en de werkgroep in totaal bijna 200.

Ongekend hoe snel en precies het doorgeven van soorten nu gaat. Ik dacht er laatst weer eens aan terug hoe we ons moesten behelpen toen ik nog beginnend vogelaar was. Als ik me goed herinner wisselden we toen nog kleitabletten uit en werden de waarnemingen centraal geboekstaafd via grottekeningen. En via de ouderwetsche draaitelefoon en later de Dutch Birding Vogellijn werden de echte twitchers ineens heuse gadgetsboys (sorry, weinig girls) toen het piepersysteem opkwam. Daar koester ik mooie herinneringen aan. In de eerste jaren was dat slechts voor een select groepje weggelegd. Je werd slechts op uitnodiging in een piepergroep toegelaten, tenzij je ooit een rotskruiper of zo in Nederland had ontdekt, dan wilden ze je er sowieso graag bij.

Ik weet nog dat ik eindelijk was toegelaten tot het twitchwalhalla en dat ik ergens in een rijtjeshuis in – ik geloof – Amersfoort met nog vijf schuchtere vogelaars (waaronder een zekere Job de Boer) na een ernstige toespraak over de do's en don'ts de heilige graal in ontvangst mocht nemen: de pieper (semafoon)! Kostte me wel een gulden of 500 (225 euro), maar wat boeide dat? Ik was nu een officiële twitcher.

De piepjes van de pieper zouden me vanaf dat moment met grote regelmaat stevige adrenalinestoten (birdrenaline) bezorgen en leverden me schitterende soorten op als geelsnavelduiker en scharrelaar

Drie kinderen en vijftien jaar later ben ik geen twitcher meer. En dat heeft niks te maken met de stille dood die het piepersysteem is gestorven, maar alles met die kinderen.

Gelukkig is daar nu dan het wonder van de WhatsApp-groep. Op lokale schaal komt weer helemaal de piepersfeer terug. Het gevoel dat een noordse boszanger-pieper vanuit Petten me ooit bezorgde, kan ik nu krijgen van een reuzensterneppje vanaf de Lappenheide bij Acquoy. Een andere constante is dat ik nog steeds niet op alle vogels af kan rijden die worden doorgegeven (zelfs als hyperlokale twitcher ben ik mislukt) maar de birdrenaline stroomt tenminste weer vrijelijk. Dus leve de WhatsApp-groep!

Louis van Oort

Het Oortdeel

Louis van Oort



Colofon

Voor vragen over de bezorging,
Loes Plaisier
0345 - 51 98 47

Redactieadres:
Dirk van Opheusden
Egelantier 29
4102 XD Culemborg
06 - 38 91 03 09
e-mail: redactie@nvw.nl

Eindredacteur:
Louis van Oort

Redactie:
Dirk van Opheusden
Harry van de Warenburg
Jan Dirk Buizer

Webbeheer:
Jouke Altenburg

Uitgave:
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
e-mail: post@nvw.nl
website: www.nvw.nl

Vormgeving:
Jan Dirk Buizer, Berry Lucas

Druk:
Stichting MEO
Alkmaar

Oplage:
400 exemplaren

Distributie:
A. van de Berg, Y. en J. Bosma,
Th. & A. Boudewijn, J. Geven, G. Greve, J.J.
Geleedst, Y. Jakobs-Lammers, Jandirk Kievit,
L. v.d. Kooij, M. Melman, M. Steltenpool,
W.&C. Rubers, W. de Rooij, H. v.d.
Warenburg en F. Waroux.

Lidmaatschap:
Hak-al is een uitgave van de
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
en wordt gratis onder haar leden verspreid.

Coverfoto voor:
Paddenstoelen in Mariënwaard, Jan Dirk
Buizer

Coverfoto achter:
Ganzen boven de trektelpost. Berry Lucas

Nummer 2013-3

- 2** *Het Oordeel*
- 4** *Nieuws van het Bestuur*
- 5** *2013: topjaar voor vlinders*
- 8** *Euro Birdwatch 2013, een verslag van de telpost in de Redichemse Waard*
- 11** *Waar komt die naam vandaan? Krijgshaftige veldleeuweriken*
- 12** *Moord in achtertuin Voorkoop geen indicent!*
- 14** *Goed gezien tussen Lek en Linge.*
- 18** *De leukste nachtvlinders van 2013*
- 21** *Naar Buiten: Lezingen, excursies en buitenactiviteiten*
- 23** *Adressen en info*
- 24** *Agenda*



Nieuws van het bestuur

Contactgegevens NVWC bestuur

Vacature (voorzitter)

Margreet de Nie (secretaris)
Landzichtweg 14
4105DP Culemborg
0345-516769

Johan de Kruif (penningmeester)
Lindeboom 12
4101WH Culemborg
0345-515767

Jurgen Geven (aanspreekpunt Ketelvink)
Binnen de Wallen 12
4101DG Culemborg
0345-533756

Gijsje van Ingen
Carry van Bruggenhof 16
4103VJ Culemborg

Hans Kunstman
Gershwinhof 126
4102DL Culemborg
0345-517886

Ab Haring
Tamarastraat 43
4105GG Culemborg
06 51 95 37 55

Nu de zomer alweer voorbij is, zijn ook de NVWC-activiteiten weer op gang gekomen. Het seizoen werd op vrijdag 6 september geopend met een geanimeerde picknick in EVA-Lanxmeer. De jeugdgroep assisteerde bij het opzetten van de nachtvlinderopstelling voor de aansluitende Nationale Nachtvlindernacht, die een ruime belangstelling genoot. Als u dit leest, zijn er ook weer diverse excursies geweest.

Op de eerste lezingavond op 20 september konden we in het kader van de leden-voor-leden-avond traditioneel genieten van vakantiefoto's van leden. Voorlopig zullen we de lezingavonden (en de Nieuwjaarsbijeenkomst!) nog in de Ketelvink kunnen houden: we hoeven naar verwachting pas in de loop van februari 2014 te verhuizen. Hoewel we ons er min of meer bij hebben neergelegd dat we waarschijnlijk in eerste instantie in de kelder van de Salaamander zullen trekken, blijven we actief betere mogelijkheden onderzoeken. Zo zijn we uitgenodigd om de mogelijkheden in het clubhuis van Scouting St. Stanislaus aan de Steenovenslaan te onderzoeken, een mooie locatie vlak bij de Baarsemwaard met een flinke buitenruimte. We houden u daarover via de Tsjiepl* en met e-mailberichten aan de werkgroepen op de hoogte. De verhuisc commissie is met de voorbereidingen bezig. Zo hebben de werkgroepen een voorstel ontvangen over de plannen met de bibliotheek en de tijdschriften. Stap-voor-stap zullen er voorstellen voor de andere bezittingen volgen.

Dit voorjaar hebben we ons intensief beziggehouden met de ontwikkelingen in de Baarsem- en Goilberdingerwaard als gevolg van de overgang van het beheer daarvan van de gemeente naar Geldersch Landschap. Sindsdien is het stil geworden; ook is niets meer vernomen van het project Stroomlijn. We verwachten dat de gesprekken over het beheer in oktober weer voortgezet zullen worden.

Ten slotte gaan we in oktober samen met de werkgroepen het jaarprogramma voor 2014 opstellen. We zullen er, ondanks de verhuizing, weer een mooi jaar van proberen te maken.

We hopen u dit seizoen bij de NVWC-activiteiten te treffen. 🐦

* Ontvangt u de Tsjiepl nog niet? Meld u aan via een e-mail aan nieuwsbrief@nvwc.nl. U vindt de Tsjiepl ook op de website www.nvwc.nl.

ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling)

De NVWC is een ANBI-instelling en dat betekent dat een gift aan de NVWC aftrekbaar is van het belastbaar inkomen. U heeft dus een belastingvoordeel!

Mailadres

Heeft u een mailadres dan heeft de NVWC graag dat u dat aan ons doorgeeft. Op die manier kunnen wij u o.a. goed op de hoogte houden van actuele zaken over de natuur, zoals via deTsjiepl.

U kunt uw mailadres doorgeven aan:
bestuur@nvwc.nl

Jeugdgroep NVWC op zoek naar begeleider

De Natuur- en Vogelwacht Culemborg heeft ook een jeugd afdeling. Ongeveer eens per drie weken trekken de kinderen de natuur in, begeleid door twee of drie volwassenen. De groep begeleiders bestaat uit vier personen, maar binnenkort gaat iemand vertrekken. De NVWC is op zoek naar een nieuwe begeleider die het leuk vindt om op zaterdagochtend een aantal kinderen te begeleiden in de leeftijd van ca. 8 t/m 13 jaar. Natuurkennis is niet nodig, want er gaat steeds een gids mee die veel weet over het onderwerp. Bij slecht weer is er een alternatief programma in het clubhuis.

Een greep uit de activiteiten voor komend jaar: vleermuizen, ringslangen, schelpen, sporen, vogelgeluiden, vlinders en libellen, torren, scherm vlechten, vogelhuisje, fotograferen etc.

Voor inlichtingen: jeugdcoor@nvwc.nl

2013: top-jaar voor dagvlinders

Tekst en foto's: Kars Veling

Het begon vreselijk met heel lang koud, somber en nat weer. Het kwam maar niet op gang en iedereen ging alweer uit van een slecht jaar, misschien nog wel minder dan het rampjaar 2012. Maar in de loop van juni veranderde het en werd het de beste vlinderzomer van deze eeuw.

Nog nooit eerder zijn er 73 oranje luzernevlinders gemeld, nog nooit was er een keizersmantel in ons werkgebied gezien en slechts zelden werden in een jaar tijd 24 verschillende soorten dagvlinders gespot.

Als we de waarnemingen bekijken die werden doorgegeven aan de invoersites Telmee.nl en Waarneming.nl, komt de kleine vos op 1. In 108 verschillende records zijn 263 kleine vossen gezien. Vooral eind juli en in de loop van augustus was het een heel alge-



Kleine vos op vlinderstruik, Akkerwinde

mene soort. Soms kon je, op een mooi uitgegroeide vlinderstruik, wel 10 kleine vossen tegelijk te zien krijgen. Wanneer was dat voor het laatst het geval? Wat aantal vlinders betreft, wordt de kleine vos echter ruim voorbij gestreefd door het icarusblauwtje. Hoewel er maar 46 meldingen zijn gaat het hier wel om 338 exemplaren. Icarusblauwtjes kunnen dan ook echt in hoge dichtheden voorkomen in de uiterwaarden bijvoorbeeld of in het Tichelterrein bij Buren.

In de Regulieren was het bruin zandoogje de winnaar van het aantal waargenomen vlinders. Er zijn er meer dan 200 gemeld, maar dit gaat om losse waarnemingen die mensen in het voorbijgaan zien en doorgeven. Er loopt een vaste route door de Regulieren en tijdens het tellen (en dat is dus maar een steekproef van 5 meter breed en een km lang) werden maar liefst 1878 bruin zandoogjes geteld. Het was prachtig om tientallen bruin zandoogjes te zien op de bloemen van kale jonker en valeriaan.

Bont zandoogje, Akkerwinde



	Waarnemingen	Rang waar	Exemplaren	Rang ex
kleine vos	108	1	263	2
dagpauwoog	76	2	182	4
gehakkelde aurelia	51	3	59	7
icarusblauwtje	46	4	338	1
argusvlinder	43	5	116	5
klein koolwitje	43	6	47	9
bont zandoogje	41	7	46	10
oranje luzernevlinder	39	8	73	6
bruin zandoogje	31	9	236	3
klein geaderd witje	29	10	50	8
groot koolwitje	29	11	35	11
atalanta	26	12	33	12
citroenvlinder	23	13	23	15
distelvlinder	20	14	24	13
kleine vuurvlinder	12	15	12	17
oranjetipje	10	16	16	16
bruin blauwtje	8	17	9	18
boomblauwtje	6	18	6	19
groot dikkopje	4	19	24	14
koninginnenpage	4	20	4	20
zwartsprietdikkopje	3	21	3	21
landkaartje	2	22	2	22
gele luzernevlinder	1	23	1	23
keizersmantel	1	24	1	24



Bruine zandoogjes op Valeriaan, Regulieren



Oranje luzernevlinder, Molenkade

Dat de kroeglopers kleine vos, dagpauwoog en gehakkelde aurelia hoog zijn geëindigd is niet vreemd omdat dit ook de typische tuinsoorten zijn en dus door veel mensen worden gezien. Leuk zijn vooral de nummers 4 en 5. Het al genoemde icarusblauwtje mag dan vierde staan, als je kijkt naar het aantal vlinders dat is doorgegeven is het de nummer 1. Een andere graslandvlinder, de argusvlinder, is landelijk enorm achteruit gegaan de afgelopen tien jaar en dat geldt ook in de ons omringende landen. Prachtig dus dat deze het in onze omgeving nog steeds redelijk lijkt te doen.

In deze 'goednieuwsshow' mag het bont zandoogje natuurlijk niet ontbreken. Een jaar of vijf geleden nog niet uit ons werkgebied bekend en inmiddels in iedere niet helemaal bestrate tuin te vinden. Dat is ook een landelijk beeld, want dit zandoogje heeft zich fors uitgebreid.

Niet alle soorten doen het trouwens goed, want zwartsprietdikkopjes hebben we hier in het verleden met tientallen kunnen tellen en in 2013 zijn er slechts drie doorgegeven. Ook het landkaartje is maar erg weinig gezien. Deze soort lijkt toch niet echt vaste voet aan de grond te krijgen hier in Culemborg.

Dat het een goed vlinderjaar was, blijkt ook uit twee nieuwsberichten op de site NVWC.nl. Leo van der Kooij meldt wat hij tijdens een lang weekend tuinvlindertelling allemaal heeft gespot in zijn tuin aan de Vliegerweg. Het gaat hier niet om een heel grote tuin, maar wel een heel mooie natuurlijke en dat blijkt uit zijn vlinderwaarnemingen. Zo zag hij begin augustus maximaal zeven dagpauwogen

tegelijktijd, maar ook atalanta, gehakkelde aurelia, twee boomblauwtjes, twee distevlinders, groot en klein koolwitje en kleine vos.

Een kleine maand later was ook Wiegert Steen lyrisch over de vlinders in zijn tuin in Rumpt. Naast de soorten die al bij Leo waren genoemd had hij ook argusvlinder in zijn tuin. En wat te denken van de citroenvlinder en bont zandoogjes?



Kleine vuurvlinder, Goilberdingerwaard

Als klap op de vuurpijl bezocht ook de oranje luzernevlinder zijn tuin. Voor deze trekvlinder was 2013 een echt topjaar en ook in ons werkgebied is hij volop waargenomen.

Als deze Hakal verschijnt, is de vlindertijd echt afgelopen, maar dan kunnen we terugzien op een geweldig jaar, waarvan we hopen dat er nog veel volgen! 🍀



Zwartsprietdikkopje

Euro Birdwatch 2013

een verslag van de telpost in de Redichemse waard

door Daniël Beuker



Er zijn verschillende ornithologische hoogtepunten in het jaar voor de vogelwerkgroep. Eén daarvan is de Big Day in mei, maar de Euro Birdwatch op de eerste zaterdag in oktober is er ook één om in je agenda te zetten.

Op deze dag zetten in heel Europa vogelwerkgroepen zich in om de vogeltrek op deze dag vast te leggen. Vogelbescherming Nederland verzamelt de gegevens van de Nederlandse telposten om ze door te geven aan de Slowaakse BirdLife-partnerorganisatie SOS. Zusterorganisaties uit de andere deelnemende landen doen dat ook, en zo ontstaat er op deze dag een beeld van de vogeltrek over Europa. De vogelwerkgroep van de NVWC heeft in de voorgaande jaren haar steentje hierin bijgedragen. Sterker nog, deze dag is door de Culemborgse trektellers benoemd tot 'rode-ogentelling'. Er wordt dus geteld van een half uur voor zonsopkomst tot aan de avondschemer.

Voorafgaand aan de telling hebben de tellers voorspelsoorten doorgegeven. De soorten liepen uiteen van zeer zeldzaam als vorkstaartplevier tot aardige soorten als grote gele kwikstaart. Aan de winnaar van het voorspel is beloofd dat deze in vette letters in het verslag zal worden genoemd. De keuze van de soort kun je laten afhangen van de windrichting, tijd van het jaar, slechtweertfronten

en hogedrukgebieden, of gewoon van welke soort je graag wilt zien natuurlijk. Ik had op bokje ingezet. Op de tellingen eerder dit seizoen werden immers diverse steltlopers gezien die lang niet algemeen zijn in het werkgebied. Hierbij valt te denken aan zwarte ruit, bonte strandloper, krombekstrandloper, bontbekplevier en zelfs een morinelplevier. Ik zat dus wel goed met mijn soort, dacht ik. Dus....

Zaterdagochtend om half acht arriveer ik op de telpost in de Redichemse waard. Hoewel ik vaak het eerste ben staan er nu al auto's en fietsen. De verwachtingen zijn hoog. Het heeft nu een aantal dagen flauw tot matig van uit het oosten gewaaid. Dit is vrijwel de eerste dag met westenwind. Bijkomend ligt er een slechtweertfront vanaf de Veluwe tot Oost-Duitsland. Vogels zullen hier waarschijnlijk omheen willen vliegen. Het kon wel eens goed worden. Met Hans Kunstman en Jurgen Geven loop ik naar de telpost om daar vervolgens plaats te nemen in het rijtje vogelaars.

De eerste migrant die ik in mijn kijker krijg is een rosse vleermuis. Het dier

verdwijnt roepend in noordelijke richting. Langzaam begint de trek op gang te komen en laat een aantal boerenzwaluwen zich zien hoog in het luchtruim. Kolganzen in een groep van 150 vogels passeren in v-formatie de telpost richting zuidwest. Van deze soort zullen er gedurende de dag nog veel volgen. Al gauw wordt de eerste voorspelsoort gehoord. Een harde, schelle 'tssik' klinkt aan de noordkant van de Lek. Nog voor de voorspeller van deze soort (Arjan Brenkman) op de telpost kon arriveren is de eerste grote gele kwikstaart overgevlogen. In totaal zijn er deze dag vier grote gele kwikstaarten over de telpost gevlogen. Vrijwel de hele ochtend vlogen er groepjes zangvogels richting het zuidwesten. Soms laag, maar meestal hoog en nauwelijks met het blote oog zichtbaar. Voor een groot deel betrof dit vinken en graspiepers met soms een kee. Paul van Veen had vink als voorspelsoort, maar dan in aantal. Het doel voor vandaag was meer dan 500. Ook dit is gelukt. Maar liefst 722 vinken zijn er geteld.

Het is een raar najaar. Begin oktober zouden zanglijsters toch in flinke aantallen moeten doorkomen. Vandaag zijn er slechts twee vogels gezien. Al ruim een week worden er over Nederlandse telposten groepjes kruisbekken meld. Over de telposten op de zandgronden is dit vrij normaal, maar in de Redichemse waard zeker niet.



Toch hebben we nu dagelijks groepjes kruisbekken over de telpost. Tijdens de Euro Birdwatch zagen we maar liefst een totaal van 43 vogels.

Het aantal vogelaars op de post neemt gedurende de vroege ochtenduren toe. De telgroep bestaat nu uit dertien personen. Met latere gasten en de deelnemers aan Gerrit Jans maandelijkse excursies erbij zijn er deze dag 25 personen op de telpost geweest. Tot het middaguur blijven de zangertjes doorkomen. De soortenlijst werd verrassend genoeg aangevuld met een onvolwassen purperreiger. De vogel vloog op ooghoogte over de Lek richting het westen.

Op telpost de Redichemse waard worden roofvogels vaak in zeer lage aantallen waargenomen. Dit komt doordat de telpost niet op een optimale route ligt en simpelweg doordat roofvogels gaan vliegen wanneer het wat warmer wordt, dus wat later op de dag. De tellers zijn dan vaak alweer thuis. Ditmaal hebben we er goed wat van meegekregen. Los van de haviken en torenvalken ter plaatse begonnen trekkende vogels gebruik te maken van thermiek. Uiteindelijk zijn deze dag negen sperwers, zes buizerds en drie bruine kiekendieven

Een goed bemenste Redichemse Waard tijdens Euro Birdwatch 2013 (foto: Wiegert Steen)

gezien. Een slechtvalk en twee smellekens werden op afstand opgepikt. Geen voorspelsoorten, maar prachtige vogels. Gedurende de dag zijn er 23 rietgorzen gehoord en gezien.

Ook een ijsgors liet zich horen. De vogel werd niet meteen op naam gebracht, maar na het beluisteren van de soort op internet kon de twijfel weggenomen worden. Job de Boer had deze soort



Een late purperreiger vliegt langs de trektelpost (foto: Wiegert Steen)

voorspeld. Dat hij de dag als winnaar uit de bus zou komen, was niet geheel onverwacht. Hij had namelijk een dermate lange lijst voorspelsoorten ingeleverd dat het zelfs vreemd zou zijn als er niet één van gezien zou worden. Maar toch, ijsgors is een zeer goede soort voor het werkgebied van de NVWC en dit was de achtste voor de telpost sinds het jaar 2000.

De vraag die op de telpost altijd naar boven komt is; hoe doen wij het hier ten opzichte van de rest van Nederland? Beter gezegd: 'hoe doen wij het ten opzichte van De Horde?' De Horde is een vogeltrektelpost die ongeveer 25 kilometer stroomafwaarts aan de Lek is gelegen, ter hoogte van Lopik. Op deze telpost staan zeer ervaren tellers en de post wordt bijna dagelijks bemand. Even kijken... En ja hoor. Ook hier hebben ze een purperreiger. De vogel vloog inderdaad die kant op. Ook hadden ze een slechtvalk, die over onze post eveneens in westelijke richting vloog. Rond half negen verscheen het bericht dat over De Horde een grote pieper is gevlogen. De reactie op de telpost luidt als volgt: 'Ja hoor, natúúrlijk'. Grote pieper was de voorspelsoort van Dirk (die in dit verslag niet met achternaam zal worden vermeld omdat de soort niet gezien is). Ook hebben ze een zwarte mees gezien, maar daar is wel overheen te komen. Belangrijker is wat wij hebben gezien dat zij niet hebben. Qua roofvogels hebben we het toch echt beter gedaan. Wij hadden maar liefst drie bruine kiekendieven. Daarnaast hadden wij een ijsgors en zeker vier maal meer kruisbekken. Het is een beetje vreemd om een ongeschreven competitie aan te gaan met een telpost die daar niet van op de hoogte is, die met vier personen op de post stonden in plaats van dertien en minder uren hebben geteld die dag. Maar dat

maakt niet uit, zo gaat het al jaren.

Op de website van Vogelbescherming Nederland staat een verslag van de Euro Birdwatch 2013. Het is goed te lezen dat we aansluiten op de trend van de Nederlandse telposten. Zo werd er door heel Nederland veel trek van kolganzen waargenomen. Door de rugwind van de afgelopen week in combinatie met de heldere lucht konden de kolganzen grote afstanden afleggen en zijn ze eerder dan verwacht in Nederland aangekomen (bron: VBN). In totaal zijn er bijna 70.000 kolganzen over Nederland gevlogen. Ook de hoge aantallen kruisbekken zijn in de rest van Nederland opgemerkt.

Het is trouwens de eerste dag zonder steltloper trek geweest. Ik had geen kans met mijn bokje als voorspelsoort. Dat geeft niet, het was een gezellige dag! 🐦

Redichemse waard (Culemborg)

Zaterdag 5 oktober 2013 ✨

Telresultaten op telpost de Redichemse waard (bron www.trektellen.nl)

Alle kopgegevens | Alle details

Telperiode: 7:00 - 17:00

Type telling: alle soorten

Weer (eerste periode): wind ZW2, bewolking 6/8, temperatuur 14 °C

Tellers (eerste periode): Jandirk Kievit, Wiegert Steen, Paul van Veen, Louis van Oort, Daniel Beuker, Job de Boer, Arjan Brenkman, Berry Lucas, Ries van Grinsven, Jurgen Geven, Hans Kunstman, Jouke Alterburg, Gerrit Jan Klop en 14 bezoekers

Aalscholver	22	Watersnip	1 r.N	Tjiftjaf	2
Grote Zilverreiger	5 + 1 r.N	Kokmeeuw	17	Staartmees	5
Purperreiger *	1	Stormmeeuw	5	Pimpelmees	6
Ooievaar	2	Kleine Mantelmeeuw	2	Gaai	4
Kolganzen	1065 + 52 r.N	Zilvermeeuw	2 r.N	Kauw	4
Grauwe Gans	86 + 7 r.N	Grote Mantelmeeuw	3	Spreeuw	66 + 276 r.N
Brandgans	1	Holenduif	4	Ringmus	1 + 4 r.N
Smient	3	Houtduif	40 + 5 r.N	Vink	722 + 3 r.N
Krakeend	15 + 8 r.N	Turkse Tortel	3 + 2 r.N	Keep	10
Pijlstaart	1	Veldleeuwerik	5	Groenling	2 + 5 r.N
Kuifeend	5	Boerenzwaluw	224 + 14 r.N	Putter	6
Bruine Kiekendief	3	Graspieper	218	Sijs	5
Havik	1	Grote Gele Kwikstaart	4	Kneu	24
Sperwer	9	Witte Kwikstaart	24 + 3 r.N	Kruisbek	41 + 2 r.N
Buizerd	6	Heggenmus	7	IJsgors	1
Torenvalk	2	Merel	2	Rietgors	24
Smelleken	2	Kramsvogel	4	Rosse Vleermuis	1 r.N
Slechtvalk	1 + 1 r.N	Zanglijster	1 + 1 r.N		
Kievit	4	Grote Lijster	2 + 1 r.N		

Totaal: 3111 exemplaren, 55 soorten, 10:00 uren

Ter plaatse: Havik 2, Buizerd 1, Steenuil 1, Staartmees 5

Vet = Opmerkelijke waarneming (schaarse of zeldzame vogelsoort of hoog aantal)

***** = Extra informatie ingevuld (beweeg muis over soortnaam)

Opmerking: een verplettering dagrecord van kruisbekken was 21; dagrecord van Kolganzen was 805; alleen in 2000 hadden we ooit meer boerenzwaluwen in oktober; de 8ste waarneming van IJsgors sinds 2000 en de 6de purperreiger in het najaar en de eerste in oktober ooit.

Waar komt
die naam
vandaan



Krijgshaftige veldleeuweriken

door Ellen Geleedst

Onze zesjarige zoon is een echte 'jongens-jongen'. Volgens taalpurist Paulien Cornelissen (bekend van o.a. 'De wereld draait door') gebruik je zo'n verdubbeling als er sprake is van een serieuzere vorm dan bij het oorspronkelijke woord. Een 'jongens-jongen' is derhalve een jongen die dol is op tractoren. Nu al verkondigt dat hij later beter zal kunnen inparkeren dan zijn moeder, en de natuur vooral in gaat op zoek naar takken die op een geweer lijken. 'Ratata-tata, en toen was jij dood!' Zo'n jongen.

Retro taakverdeling

Soms vraag ik me af hoe wij er aan komen, aan zo'n 'jongens-jongen'. Hij kan het toch niet van zijn vader hebben. Paul is wel de man die de banden plakt, het beste autorijdt en niet zelf zijn overhemden strijkt. De taakverdeling in huize Van Veen-Geleedst is nu eenmaal nogal retro, zoals Paul dat omschrijft. Maar onze zoon heeft toch zeker geen agressieve vader als voorbeeld. Paul is niet in dienst geweest en houdt niet van schietfilms. Hooguit blijft hij bij een detective kijken als ik stiekem mijn ogen dicht doe. Maar agresief, verre van dat.

En toch houdt Bart van ridders, van piraten en van alle moderne fantasievarianten die hij graag op Youtube bekijkt.

Echte vechtfilmpjes zijn verboden, maar filmpjes waarbij kinderen hun nieuwe speelgoed uitpakken en in elkaar zetten mogen dan weer wel. En in dat verband heb ik ook kennis gemaakt met de ridders van Playmobil. Je hebt twee soorten: de leeuwenridders en de valkenridders. Ze hebben hun eigen kasteel, hun eigen wapens om mee te schieten en hun eigen wapens afgebeeld op de hun wapenschilden en vlaggen. Leeuwenridders en valkenridders, dat klinkt krijgshaftig, niet waar?

Leeuweriken in de najaarszon

Vandaag waren we in een heerlijk najaarszonnetje aan het wandelen in het Leersumse veld. Hoewel, wandelen is niet echt een goede omschrijving. Nog herstellende van een griepje was het meer lopen naar het eerste vrije bankje in de zon en ruim twee uur later weer terug naar de auto. Terwijl ik borduurde had Paul de verrekijker in de aanslag. De ideale vrijetijdsbesteding voor ons beiden.

Ondertussen kwamen er kruisbekken kwebbelend over. Wat roofvogeltrek. En ook opeens een boomleeuwerik. Hoewel ik het geluid wel vaker had gehoord, had ik nu pas het idee dat de zang toch wel overeenkomsten heeft met die van de mij bekendere veldleeuwerik. Ook zo mooi en zangerig. En toen we de geluiden van veld- en boomleeuwerik nog eens voor elkaar probeerden te omschrijven en te vergelijken kwam er zowaar een zingende veldleeuwerik langs ook. Bijna te mooi om waar te zijn, maar het gebeurde wel. Zomaar op een bankje in de najaarszon.



Veldleeuwerik, foto Daniel Pettersson-Wikipedia /Creative Commons license

Krijgshaftige leeuweriken

Ik begon me opeens af te vragen hoe de leeuweriken toch aan hun naam komen. Een leeuw is natuurlijk een krachtig wezen. En sinds onze zoon een sterke voorliefde heeft voor agressief speelgoed had ik nu voor het eerst ook de associatie met leeuwenridders. Hoe komen die vogels aan zo'n krijgshaftige naam? Ik heb namelijk bij de vogels zelf helemaal geen agressieve beelden. Eerder het beeld van grote vreugde. Ik heb de tijd al niet meer meegemaakt dat er in Nederland boven de velden en weiden veldleeuweriken zingen, met hun prachtige geluid. Maar ik ken het van vakanties wel degelijk. En ik word er altijd heel blij van.

In ons geliefde vakantiegebied Mecklenburg-Vorpommern in Oost-Duitsland, waarover ik al eerder schreef, zijn ze nog volop aanwezig. Dat is al een reden om blij te worden. Maar de zang vind ik persoonlijk - los van de zeldzaamheid in ons land - ook iets om blij van te worden. Het is vrolijk, uitbundig en met vrolijke loopjes. En zo'n vogel is dan genoemd naar een gevaarlijk roofdier. Hoe zit dat?

Klinkend geluid

Zoals wel vaker blijkt het heel anders te zijn. De leeuwerik heet niet naar de leeuw. Het stamt van de Germaanse grondvorm 'laiwarikōn'. Dat woord is dan weer verwant aan het Griekse 'laiein', dat klinken of geluid maken betekent. En dat doet hij, onze veldleeuwerik. En de andere soorten zoals de boomleeuwerik ook. Hij zit niet onzichtbaar in een struikje eens een heel enkel keertje 'wiet' te roepen. Hij hangt pontificaal zijn lied te kwinkeleren boven een weiland. Maar je kunt ook niet zeggen dat het agressief klinkt. Nee, hij kan zingen en zal het laten horen ook. En van mij mag hij!

In het Latijn heet de familie van de leeuweriken 'Alauda' en ook dat schijnt een verwijzing te zijn naar de mooie zang. Ook iets als 'welluidend'. De veldleeuwerik is dan de 'Alauda arvensis'. Dat laatste is een verwijzing naar akker. Dat had natuurlijk bij ons ook gekund; akkerleeuwerik in plaats van veldleeuwerik, maar dat is een beetje lood om oud ijzer.

Zeldzaam

Zoals gezegd, ik heb de tijd al niet meer meegemaakt dat de veldleeuweriken volop boven de velden in het rivierengebied hun liedje zongen. Maar mooi moet dat wel geweest zijn. Op dit moment zijn de veldleeuweriken vooral op trek. Gelukkig zijn ze er ieder voorjaar ook weer als broedvogel, maar dan helaas niet dik gezaaid. In de uiterwaarden zit een enkel paartje, zo heb ik mij laten vertellen. En in het gebied net ten zuiden van de N320 vlak bij het Amsterdam-Rijnkanaal. Daar is een vrij uitgestrekt weidegebied en ook daar kunnen we nog genieten van de fraaie zang.

Boomleeuweriken broeden hier niet. Die beperken zich echt tot heidegebieden, zoals het Leersumse veld. Met een fraai zangvluchtje en een eveneens prachtig liedje. Verre van agressief 'laiwarikonnen' de leeuweriken - drie maal drie is negen - hun eigen geluid. Nog zo'n EO-natuurfilm-commentaar-zinnetje: "Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is."

Een variant daarop is me nog liever: 'Ieder vogeltje dat wil leren zingen, moet eerst leren hoe het zijn bek moet houden'. Ze bedoelen dan natuurlijk heel onschuldig dat zo'n jong vogeltje zijn snavel op de juiste manier moet houden om een toon te produceren. Maar al met al klinkt het toch behoorlijk agressief




Moord in acht

Tekst en foto's: Kars Veling

Een zaterdag in september, op klaarlichte dag, vond voor het slaapkamerraam in de wijk Voorkoop te Culemborg een steekpartij plaats waarbij één slachtoffer is gevallen. Hij heeft zeker tien steekwonden opgelopen en de kans dat hij het overleeft is nihil.

In de bloemknoppen van de klimop zaten op dat moment redelijk volgroeide rupsen van het boomblauwtje. Deze algemene dagvlinder komt verspreid door Culemborg voor en plant zich regelmatig voort in tuinen. Behalve vogels zijn ook sluipwespen natuurlijke vijanden van boomblauwtjes en op deze zaterdag werd dit met eigen ogen gezien.

Door de zware zomerstorm van begin september was het bovenste deel van de klimop van de muur gerukt. Bij de opruimwerkzaamheden werd in de knoppen een rups van boomblauwtje gevonden en het stuk klimop met die bloemknoppen werd in een vaas gezet om te worden doorgekweekt. Toen we de overgebleven bloemknoppen afzochten, werden er nog meer rupsen van boomblauwtje gevonden. Ook vanuit het slaapkamerraam was een rups te zien en we konden hem goed bekijken. Regelmatig had deze bezoek van een mier die over hem heenliep en vaak in de buurt was. Op een gegeven moment was deze verdwenen, maar toen zat er wel een ander insect op de rups, die met de lange legboor duidelijk zichtbaar de rups doorstak. Het was een sluipwesp van de familie Ichneumonidae. Bij elke steek werd een eitje van de sluipwesp in de rups gedeponeerd. De rups, die al vrij groot was, zal waarschijnlijk binnenkort gaan verpoppen, maar de larven van de sluipwesp zullen deze van binnenuit opeten en in plaats van een vers boomblauwtje zullen er nieuwe sluipwespjes uit de pop komen. Boomblauwtjes hebben vaak bezoek van mieren en ze lokken deze ook aan met een zoete stof die ze uitscheiden. Er wordt van uitgegaan dat deze de rups beschermen tegen natuurlijke vijanden zoals sluipwespen. In dit geval was de mier even weg en de wesp heeft daar dankbaar van geprofiteerd.

Dat er niet sprake is van een incident, maar dat bijna van georganiseerde misdaad op de Voorkoop gesproken kan worden, bleek in diezelfde week. In het bijenblok hadden veel zorgzame bijen de hele zomer kamertjes gemaakt en daar eitjes in gelegd. Bijna elk van de honderd gaatjes was netjes gevuld en afgedicht met klei of blad. Een grote sluipwesp (waarschijnlijk 'grote sluipwesp') had dit ook ontdekt en boorde met zijn flexibele, dunne en zeer precies werkende legboor door de klei heen en legde haar eigen eitjes op de larven van de bijen. Ze deed dit uren lang en op verschillende dagen. Het lijkt er op dat het overgrote deel van de aanwezige bijenlarven is gearaseerd en dus is uitgemoord. 

tuin Voorkoop geen incident



foto 1: klimop tegen de muur



foto 4: bijenblok



foto 2: klimop eraf gewaaid

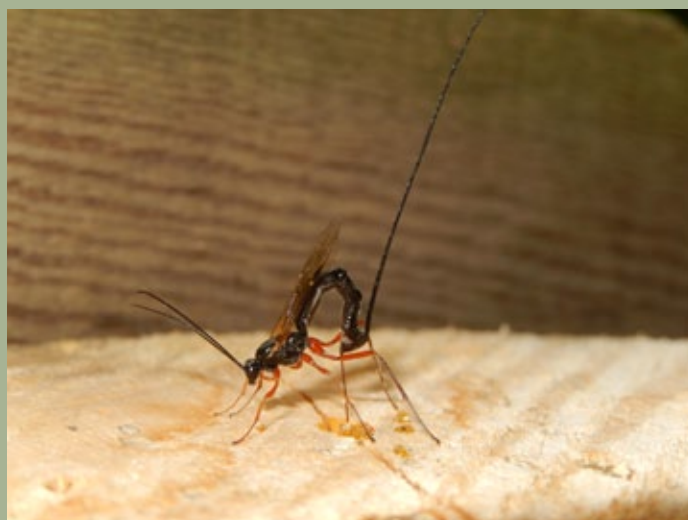


foto 5: parasiterende sluipwesp in gaatjes, de zwarte schede is om de hele dunne legboor in op te bergen



foto 3: sluipwesp boort in rups



foto 6: parasiterende sluipwesp in gaatjes



door Dirk van Opheusden

In deze Goed Gezien besteden we aandacht aan de kwartelkoning, die de afgelopen zomer voor het tweede jaar op rij aanwezig was in de Lazaruswaard. Verder een (bij ons) bijzondere juffer, een schermbloemige die weleens voor gegrAAF in de uiterwaarden kan gaan zorgen, en een bijzonder plantje dat niet vies is van een hoopje hondenpoep.

Kwartelkoning weer terug in de Lazaruswaard

De kwartelkoning die vorig jaar in de Baarsewaard zat, was geen eendagsvlieg. Ook dit jaar was de soort weer present. Ontdekker Martin Poot schreef er op 3 juni over:

'De Kwartelkoning in de Lazaruswaard zit weer op zijn stek! Binnen een straal van 200 m van waar hij vorig jaar zat, heeft hij weer een territorium ingenomen. Dit is geen toeval meer of het gevolg van een influx! Het stuk is dan ook een van de meest natuurlijke uiterwaardbiotopen in de omgeving. Vraag die rijst: zou het zelfs dezelfde vogel zijn als vorig jaar die na een jaar in Afrika gewoon naar eenzelfde

Dit jaar werd in de Lazaruswaard niet alleen een roepend mannetje gehoord, maar ook een vrouwtje. Foto: Wikimedia Commons, Sergey Yeliseev



plek terugkomt? Leuk dit soort bespiegelingen, maar vraag nu is natuurlijk; wordt hij niet komende week uitgemaaid nu overal, ook in de directe omgeving, het maaien is begonnen?

Er is snel contact opgenomen met de pachter. Die ziet, net zoals vorig jaar al, ook het belang van de kwartelkoning en is bereid om zo veel mogelijk rekening te houden met een mogelijk broedgeval. Hij heeft in ieder geval aangegeven dat er in de maand juni niet gemaaid gaat worden. Er is afgesproken om te kijken wat er mogelijk is om het maaien tot ver in juli uit te stellen.

Een bijkomstigheid is evenwel hoe het zo meteen gaat lopen met de waterstand. Gaat de Lazaruswaard en het lage stuk waar de kwartelkoning huist zo meteen onder water? Dat is natuurlijk koffiedik kijken. Er zijn grote reliëfverschillen in de Lazaruswaard, dus hopelijk dat er vegetatie van voldoende kwaliteit over zal blijven waar de kwartelkoning zich in kan blijven verschuilen en overleven.

In principe is een zomerinundatie van enige duur een natuurlijk fenomeen dat een geweldige positieve invloed kan hebben op de plantensoortendiversiteit in de komende jaren, wat helemaal niet slecht hoeft uit te pakken voor de lange termijn van het voorkomen van de kwartelkoning in de Lazaruswaard.'

Met het uitgesteld maaien is het helemaal goed gekomen en met het hoogwater viel het mee in de Lazaruswaard. Omdat bovendien niet alleen een zingend mannetje is gehoord maar ook een vrouwtje is het verleidelijk om te denken aan een broedgeval. Hoe dan ook, eind mei volgend jaar zullen de vogelaarsoren weer gespitst zijn op de dijk langs de Lazaruswaard.

Gevlekte witsnuitlibel weer gezien

6 juni 2013:

'Hij zit er weer in de Put van Buren, de gevlekte witsnuitlibel. Vorig jaar werd deze soort voor het eerst gezien in dit gebied. Dit keer was het een jong dier waardoor zijn karakteristieke citroengele vlek nog niet zo opviel. Gelukkig had ik hem wel op de foto kunnen zetten.' (Karin Verspui)

In de derde Hak-al van 2012 besteedden we al aandacht aan de gevlekte witsnuitlibel, toen een nieuwe soort voor het werkgebied en een zeldzaamheid bovendien. Leuk dus dat de soort ook dit jaar weer gezien is in het Tichelterrein bij Buren. En dat terwijl het aantal waarnemingen dit jaar landelijk veel lager lijkt uit te komen (399) dan vorig jaar (814 in dezelfde periode).

De gevlekte witsnuitlibel (hier een mannetje) dankt zijn naam aan de witte vlek op het achterlijf. Foto: Wikimedia Commons, L.B. Tettenborn



Bijenorchis

10 juni 2013:

'Voor mij als vogelaar is het een beetje 'slappe tijd'. Dat geeft wel ruimte om ook eens van 'het andere' in de natuur te genieten. Een wandelingetje in het Tichelterrein op zondagmorgen leverde drie orchideeënsoorten op: honderden rietorchissen, enkele grote keverorchissen en een beauty: een bijenorchtis.' (Hans Kunstman)

Bijenorchis in het Tichelterrein bij Buren. Foto: Hans Kunstman



Knolribzaad

29 juni 2013:

'In de Baarsemwaard kom ik steeds weer nieuwe plantensoorten tegen. Een soort die ik niet eerder zag is het nu massaal op een plek rond een vlierstruik bloeiende Knolribzaad. Dat is een hoge schermbloemige met een rood aangelopen stengel. Ik ben op de juiste determinatie geweest door de waarnemingenbeheerder van waarneming.nl. Het is een zeldzame soort lang grote rivieren die steeds vaker gezien wordt. Vroeger, voor de introductie van de aardappel werd de soort geteeld voor de eetbare knollen, en blijkbaar gebeurt dat nog steeds. Misschien stond knolribzaad er al een tijd, maar mij was het niet eerder opgevallen.' (Berry Lucas)

Knolribzaad - klinkt dat als lekker eten? Vast niet, maar 'knolkervel' zoals de plant ook wordt genoemd klinkt al smakelijker. De plant komt van oorsprong uit de Kaukasus en wordt daar op wat ruimere schaal verbouwd als voedingsgewas. Gekookt schijnen de knollen een zachtzoete, kastanjeachtige smaak te hebben. Verwant aan kervel is de plant eigenlijk niet. En terwijl van kervel de bladeren worden gegeten zijn die van knolribzaad licht giftig.

In ons land komt knolribzaad zeldzaam voor langs de grote rivieren. Foto: Berry Lucas



afbeelding Knolribzaad : Wikimedia Commons





Oog in oog met een mannetje blauwe breedscheenjuffer.
Foto: Wikimedia Commons, Gilles Saint Martin

Blauwe breedscheenjuffer

1 juli 2013:

'Bij het testen van electro visapparatuur in de parallelsloot langs de Zeedijk bij het gemaal Vretstrooi zagen we een mannetje blauwe breedscheenjuffer langs de oever op karakteristieke wijze langs 'huppelen'. Alhoewel de blauwe breedscheenjuffer steeds algemener voorkomt is dit voor mij de eerste waarneming in de gemeente Culemborg en dus het vermelden waard. Aan vis vingen we o.a. kleine modderkruiper,

Deze blauwe breedscheenjuffer werd gevonden in het Tichelterrein. Langs de Linge komt hij ook voor. Foto Karin Verspui.

vetje, blankvoorn baars en snoek.'. (Theo de Jong)

'In onze tuin in Tricht zat een beige kleurig vrouwtje van de blauwe breedscheenjuffer op de heg. Zij is waarschijnlijk vanaf de Linge komen vliegen.' (Karin Verspui)

Het mannetje van de blauwe breedscheenjuffer is herkenbaar aan zijn fletsblauwe kleur en, van dichtbij, aan de verbrede schenen (het middelste deel van de poten). Het vrouwtje is beige gekleurd. De vliegtijd is van eind mei tot eind september, met twee piekjes: eind mei-begin juni en eind juli-begin augustus. Dat komt doordat er zowel larven zijn die twee keer overwinteren als larven die het bij één keer houden. De twejarige larven sluipen uit in mei

en juni, de eenjarige doen dat eind juli, begin augustus.

De blauwe breedscheenjuffer is in Nederland algemeen op de hogere zandgronden maar elders zeldzaam. Hij komt hier voor bij langzaam stromende en zuurstofrijke rivieren, beken en kanalen. Het is dan ook geen verrassing dat de meeste waarnemingen bij ons in de buurt gedaan worden langs de Linge. Tot circa 1950 was de blauwe breedscheenjuffer zeldzaam in heel Nederland, daarna is hij vooral in het oosten algemener geworden en kwam hij ook langs de grote rivieren wel voor. Tussen 1960 en 1980 is de stand in het rivierengebied gekelderd door de watervervuiling; nu het daarmee weer beter gaat, wordt de soort sinds het begin van de 21e eeuw hier weer op meer plekken langs de grote rivieren gezien.

Minder dan andere juffers is de blauwe breedscheenjuffer gebonden aan water. Ook deze soort zet zijn eitjes af op waterplanten en de larven ontwikkelen zich in het water, maar waar veel juffermannetjes in de buurt van water zitten wachten tot er vrouwtjes langskomen zijn blauwe breedscheen-mannen ondernemender en gaan ze zelf op zoek. Ze kunnen dan ook ver van water worden gevonden.



Donderkruid

3 september 2013:

'Vlak bij mijn huis, aan de onbebouwde overzijde van de Oostersingel bij het bruggetje naar het stadskantoor (km-hok 144-440, noordwestelijk kwartier) bleek donderkruid (*Inula conyzae*) te staan. Volgens de recente Floron-verspreidings-atlas is dit de eerste waarneming van deze inheemse soort in het Rivierengebied.

De groeiplaats is een wegberm op de overgang van een rijweg naar een steile oever van de Redichemer (waterpeil 1m onder maaiveld). De standplaats is voedselrijk, voornamelijk door hondenoep. Opvallend is bovendien de ligging onderaan de stam van een oude es, met bijhorende gefilterde beschaduwing en een door het wortelstelsel vrij dunne 'teeltlaag'. De soorten in de nabijheid zijn bermoevevearsbek, honds-draf, grote brandnetel, smalle weegbree, gewone hoornbloem, bijvoet, week, en ruw beemdgras.' (Mike van der Linden)



Mike meldde zijn vondst ook aan Floron en kreeg de bevestiging dat de soort niet eerder in de omgeving van Culemborg was aangetroffen. Na 1980 is de soort wel op verspreide plekken buiten de vanouds bekende bolwerken (Zuid-Limburg, Zeeland, kalkrijke duinen) waargenomen, met name in de zuidwestelijke helft van het land. Er zijn waarnemingen bekend uit de bebouwde kom van Utrecht en Bilthoven en verder uit steengroeven (o.a. Winterswijk). Mogelijk is er sprake dat de soort zich meer en meer in het stedelijke gebied gaat vestigen, aldus Ruud Beringen van Floron.

Overigens heeft Mike het zeldzame plantje behoed voor vernietiging, met medewerking van onderhoudsmedewerkers van de gemeente Culemborg. Hij mailt:

'Een week of anderhalf geleden was iemand van de gemeente bezig met het verwijderen van opschot bij de essen. Ik vertelde haar dat ze nog net niet op een zeldzaam plantje stond, waarop ze natuurlijk meteen een paar stappen opzij deed, maar ook zei dat ze er melding van zou maken.

En twee dagen later kwam de maaibak langs, die de groeiplek spaarde, net als alle plekken om bomen en lantaarnpalen overigens. Afgelopen vrijdag kwam de motormaaiër langs om het klusje af te maken, en dat deed hij heel netjes: strak langs de lantaarnpalen, maar mooi om het donderkruid heen. Omdat de maaier klaarblijkelijk een precisiewerker was, ga ik er maar vanuit dat dat met het oog op het donderkruid is gedaan en niet om boom(wortel)schade te voorkomen. De gemeente levert toch wel goed maatwerk!'



Donderkruid op de Culemborgse vindplaats. Gelukkig werd het plantje ontzien bij maaierwerkzaamheden. De bloeiwijze van donderkruid heet officieel een 'tuil', met veel bloemhoofdjes bij elkaar. Foto: Mike van der Linden



De leukste Nachtvinders van 2013

door Annette van Berkel en Theo
Bakker
foto's Kars Veling

Binnen en buiten de NVWC wordt de belangstelling voor nachtvinders steeds groter. Niet zo verwonderlijk, de dieren hebben iets mysterieus, ook al omdat je ze lastig te zien krijgt. Als dat dan toch lukt, zijn ze vaak erg mooi met fantastische kleuren.



Braamvlinder



In Culemborg en omgeving zijn er zes mensen die regelmatig lichtvallen zetten om nachtvinders te inventariseren en te tellen.

In 2013 lijken de aantallen gevangen soorten hoger, evenals het aantal gevangen nachtvinders. Dat terwijl de vlinders pas erg laat begonnen te vliegen door de lange winter.

Heel erg leuk zijn natuurlijk de zeldzame en de erg grote vlinders zoals pijlstaarten. Zo werd op de Akkerwinde de zeldzame walstropijlstaart gevangen en in Geldermalsen de gestippelde houtvlinder. Vrijwel iedereen had dit jaar de prachtige, roze met groene, groot avondrood in de val.

Lamp en laken in de boomgaard

Al vier jaar worden de nachtvinders in de boomgaard van VITENS in EVA Lanxmeer geïnventariseerd. Dit gebeurt met behulp van een opstelling met een laken en een lamp. Erg mooie soorten als de vuursteenvlinder, de braamvlinder en de zomervlinder zijn ook dit jaar weer

gezien.

Op smeer is weer de zeldzame populie-
rengouduil waargenomen. Deze soort
heeft een populatie in het populierenbos
achter de watertoren, naast de boom-
gaard.

Smeer in de Zump

Sinds het najaar van 2012 wordt in de
Zump regelmatig gesmeerd. Vijftig
bomen verdeeld over vijf groepen van
tien worden voorzien van een geurig
strooimengsel. In de winter van 2013
kwamen steeds zwartvlekwinteruilen
drinken, tot ver in het (koude) voorjaar.
In augustus zijn drie rood weeskin-
deren drinkend van de smeer gezien. In
september zijn vijftien piramidevlinders
geteld en ook de prachtige witte-l-uil.

Nationale Nachtvindernacht 2013

Tijdens de Nationale Nachtvindernacht
die De Vlinderstichting hield op vrijdag-
avond 6 september 2013 waren er twee



Gestippelde houtvlinder (foto Theo Bakker)

Smeer om nachtvlinders te lokken

Smeer is een suiker-stroop mengsel met gist en alcohol. Het wordt op bomen of paaltjes gesmeerd om nachtvlinders te lokken. Ze drinken ervan en zijn als ze dat doen goed te bekijken, fotograferen en op naam te brengen.



Populierengouduil



Rood weeskind

Licht als nachtvlinderlokmiddel

Speciale felle lampen met veel uv-licht worden gebruikt om nachtvlinders te lokken. De vlinders raken gedesoriënteerd en gaan in de buurt van de lamp zitten op het aangeboden laken of ze komen in een speciale val terecht. Hier gaan ze in rust tussen de eierdozen. Met een laken worden de dieren direct op naam gebracht en is de waarnemer continu aanwezig. Bij een val is het mogelijk om de hele nacht dieren te vangen zonder zelf de hele nacht op te hoeven blijven. De nachtvlinders worden altijd na determinatie losgelaten.



Appeltak



Agaatvlinder

excursiepunten in Culemborg en omgeving: een in de VITENS boomgaard in Culemborg en een in Buren in het Tichelterrein. Op beide locaties zijn nachtvliners met licht gelokt en in Culemborg ook met smeer.

In de VITENS boomgaard deden dertig mensen mee. De jeugdgroep van de NVWC hielp met het smeren van de bomen en het opzetten van de twee lakens.

Gelukkig voor de aanwezigen lieten de vlinders niet lang op zich wachten. En het begon ook al meteen met kleurige, aansprekende beestjes zoals de appeltak, de hagedoornvlinder en de lieveling.

Ook op smeer was het lekker druk. Erg fijn was natuurlijk het al vanaf de eerste controle aanwezige rood weeskind. De twee lakens maakten het de mensen mogelijk altijd wat te zien zonder meteen te hoeven dringen.

De jeugd zorgde ervoor dat alles in potjes werd gedaan om te bekijken en op naam te brengen.

In het Tichelterrein was het iets minder druk maar ook hier was 'jeugd' aanwezig. Ook zij vonden het in potjes stoppen van de vlinders het leukst.

Uiteraard zijn alle vlinders na het op naam brengen weer losgelaten. 🌿



Witte I-uil



Lieveling



Gamma-uil



Drie piramidevlinders (samen met naaktslakken en pissebedden) op de ingesmeerde stam.



Walstropijlstaart

Naar Buiten

KNOTWERK GROEP NVWC

Het knotseizoen 2013-2014 start zaterdag 16 november. Daarna zijn er tot in februari nog vier dagen gepland. De laatste datum in februari is onzeker in verband met de toekomst van de huisvesting van de NVWC in de Ketelvink.

Komende winter blijven wij dicht in de buurt van Culemborg. Twee werkplekken zijn al vastgelegd en de derde is voor de laatste werkdag of schuift door naar het volgende winterseizoen.

Gestart wordt bij de familie Van Malssen aan de Beusichemse Dijk 20. Een bekende plek waar de werkgroep al lang actief is. Inschatting is dat hier twee werkdagen nodig zijn. De jonge aanplant is al zodanig fors dat deze hoek van het perceel een dag werk is. Op deze locatie is voldoende hout voor de liefhebbers, het resthout wordt of versnipperd of verbrand. Het perceel ligt in de hoek einde Weidsteeg / hoek Beusichemse Dijk. Ingang via de inrit aan de Weidsteeg, ongeveer 100 meter voor de dijk aan de rechterzijde (en na afslag Oudaseweg). Een ieder is welkom om een bijdrage te leveren:

Zaterdag 16 november en zaterdag 14 december vanaf 9.00 uur.

Voor gereedschap, koffie e.d. wordt op alle dagen in voldoende mate gezorgd. Zelf voor brood zorgen, denk aan kleding/laarzen! Alle werkdagen wordt er vanaf 9.00 uur gewerkt tot uiterlijk 14.00 uur. Wie slechts enkele uurtjes kan, is uiteraard ook van harte welkom. Indien gewenst is een plattegrond van de locaties op te vragen bij Harry van de Warenburg. Wie twijfelt of gezien de weersomstandigheden de snoeidag door kan gaan neem dan na 7.30 uur contact op met 06-44704754 of kom voor 8.30 naar de Ketelvink. Is vervoer gewenst dan vooraf graag contact met onderstaande personen.

Data 2014:

Zaterdag 11 januari

Zaterdag 8 februari

Zaterdag 22 februari (reservedag)

Zaterdag 22 november

Zaterdag 13 november

Inlichtingen bij:

Harry van de Warenburg, Grondzeilerweg 9 tel. 0345-514358

email: h.j.m.van.dewarenburg@freeler.nl

Wim Smits, Hoogeinde 8, Zoelmond, tel. 0345 -501671.

New England (VS), kleurrijk, veelzijdig en verrassend

Lezing 17 januari 2014

In het late voorjaar van 2013 trokken we drie weken langs de kust van Boston richting de Canadese grens. In Boston proefden we van de Amerikaanse moderne 'geschiedenis' en architectuur. We verkenden vervolgens drie State Parks en Acadia National Park te voet en per fiets. Zoutwatermoerassen, scherenkusten en de vele beboste heuvels verrasten ons elke dag. We zagen elke dag nieuwe, kleurrijke soorten vogels, vlin-ders en libellen. De vele soorten zangers (warblers) spanden daarbij de kroon. Lokale kerkhoven vormden magneten voor Blue Jay, Treeswallow en Eastern Bluebird. Brulkickers en ijsduikers verzorgden schemerconcerten op de vrijwel lege campgrounds. We hielden af en toe onze adem in langs de Androscoggin River. Waarom?

Twee trips per boot om walvissen te zien, de Atlantische oceaan op, vormden spectaculaire hoogtepunten met (pijl-)stormvogels, meeuwen, sterns en bulruggen.

Kortom, kom een avondje (mee-)genieten van het kleurrijke, gevarieerde New England.

Loes Plaisier

Jouke Altenburg

Voor meer informatie: Annette van Berkel lezingcoor@nvwc.nl

Wanneer: vrijdagavond 17 januari 2014

Waar: 'Ketelvink', Middelcoopstraat 1A, Culemborg

Tijd: 20.00 -22.00 uur (u bent welkom vanaf 19.30 uur)

Toegang gratis

Northern parula, New England. Foto Jouke Altenburg



Maar Buiten

Foto's Jonathan van de Voorde

Dolomieten: Wandelen in het Werelderfgoed van de Eerste Wereldoorlog

Door: Jonathan Vandevoorde
Lezing 15 november 2013



Jonathan van de Voorde, hoofdredacteur van het Bergen Magazine en schrijver van de gids Wandelen in de Oostenrijkse Alpen, neemt ons mee naar de Dolomieten.

De Dolomieten in de Noord-Italiaanse Alpenregio Zuid-Tirol staan sinds 2009 op de UNESCO- Werelderfgoedlijst. De grillige rotsbergen zijn restanten van gigantische koraalriffen uit een prehistorische oerzee. Zij vormen nu een magnifiek eldorado voor natuurliefhebbers en bergsporters.

In de jaren 1915-1918 echter woedde er een loopgravenoorlog waarin Oostenrijkse en Italiaanse troepen elkaar vanaf de bergtoppen bestookten. De restanten van deze Grande Guerra liggen er voor het oprapen en vormen, ironisch genoeg, de oorsprong van de bergsport en het toerisme in deze betoverende bergwereld. Jonathan Vandevoorde komt geregeld in deze streek op zoek naar verhalen en sleept je in deze prachtige lezing mee in het avontuur van de Dolomieten.

Voor meer informatie: Annette van Berkel lezingscoor@nvw.nl
Wanneer: vrijdagavond 15 november 2013
Waar: 'Ketelvink', Middelcoopstraat 1A, Culemborg
Tijd: 20.00 -22.00 uur (u bent welkom vanaf 19.30 uur)
Toegang gratis



Vakantie-vlinder-libellenfoto-opnaambreng-avond

Foto's van de vakantie kijken is altijd een heerlijke bezigheid. Herinnerd worden aan zonnige warmte en vooral aan mooie libellen en vlinders! Maar het zou leuk zijn als die beestjes een naam hebben! Dat kan:

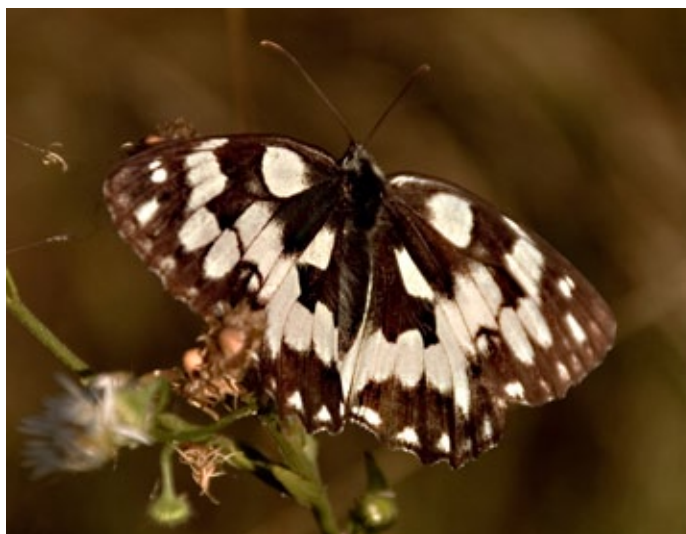
Woensdag 11 december is de vakantie-vlinder-libellenfoto-opnaambreng-avond.

Deskundigen van de insectenwerkgroep van de NVWC zitten dan met veldgidsen van allerlei landen uit Europa klaar om te helpen de libel of vlinder van een naam te voorzien!

Al jaren is het een gezellige avond met veel mooie foto's van libellen en vlinders. Er wordt leuk gepuzzeld om namen te vinden. Ook mensen die niets op naam te brengen hebben zijn welkom om mee te genieten van platen van anderen!

Foto's van beesten uit de tuin waar je niet van weet hoe ze heten zijn natuurlijk ook van harte welkom!

Ben je buiten Europa geweest is het handig even contact op te nemen met de organisatoren want dan kunnen eventueel gidsen van betreffende landen of regio's georganiseerd worden



Dambordje, foto Berry Lucas

Organisatie: Kars Veling en Annette van Berkel
Te bereiken: 0345 531689 of per mail: ahvanberkel@gmail.com

Tijd: woensdagavond 11 december 2013: 20.00 uur
Plaats: Ketelvink, Middelcoopstraat 1a, 4102 CE Culemborg
Meenemen: foto's van op naam te brengen libellen en vlinders
Digitale foto's aanleveren: op stick, cd, dvd of harde schijf
Dia's kunnen ook vertoond worden (wel even melden van te voren).

Adressen en info

Natuur- en Vogelwacht

Culemborg
Clubhuis "De Ketelvink"
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
Triodosbank: 78.14.04.312
KvK te Tiel: 40156764
e-mail: post@nwwc.nl
website: www.nwwc.nl

Bestuur:
Contact opnemen met bestuur
kan door te mailen naar
bestuur@nwwc.nl of te bellen.

Vacature (voorzitter)

Margreet de Nie (secretaris)
Landzichtweg 14
4105DP Culemborg
0345-516769

Johan de Kruij (penningmeester)
Lindeboom 12
4101WH Culemborg
0345-515767

Jurgen Geven (aanspreekpunt
Ketelvink)
Binnen de Wallen 12
4101DG Culemborg
0345-533756

Gijsje van Ingen
Cary van Bruggenhof 16
4103VJ Culemborg

Hans Kunstman
Gershwinhof 126
4102DL Culemborg
0345-517886

Ab Haring
Tamarastraat 43
4105GG Culemborg
06 51 95 37 55

Catering Ketelvink
Arie Huijgen
Prins Bernhardstraat 8
4101HW Culemborg
0345-515975

Redactie
redactie@nwwc.nl

Coördinatoren:
VOGELWERKGROEP INCL. NESTKASTEN
Daniel Beuker
Achterstraat 28
4101 BB Culemborg
06-44974299
vogelcoor@nwwc.nl

PLANTENWERKGROEP
Leo van der Kooij
Vliegenweg 3
4101 JK Culemborg
0345 - 51 54 50
plantencoor@nwwc.nl

INSECTENWERKGROEP
Rob van de Haterd
Burgemeester Verweijlaan 44
4191 XH Geldermalsen
0345 - 52 25 82
insectencoor@nwwc.nl

KNOTWERKGROEP
Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
0345 - 51 43 58
knotcoor@nwwc.nl

WERKGROEP WINTERVOEDERING VOGELS
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
0345 - 51 09 29
voercoor@nwwc.nl

TUIN- EN KLUSWERKGROEP
Frans Waroux
Irene Vorrinkstraat 69
4105 JA Culemborg
0345 - 51 53 93
kluscoor@nwwc.nl

JEUGDGROEP
Winy Verdouw
Prijsseweg 113
4106 LE Culemborg
0345-517993
06-40805208
jeugdcoor@nwwc.nl

BIBLIOTHEEK WERKGROEP
Gonda Baard
Martinus Nijhoffpad 13
4103 WP Culemborg
0345 - 52 13 94
bibliocoor@nwwc.nl
Informatie en uitleen
woensdagmorgen of op afspraak

LEZINGEN EN CURSUSSEN
Annette van Berkel
Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg
0345 - 53 16 89
lezingcoor@nwwc.nl

Contactgegevens dierenopvang &
dierenoverlast & milieuklachten:
VOGEL- ZOOGDIERENOPVANG
Alle hulpbehoevende "wilde" vogels
kunnen, na overleg, gebracht worden
naar:
(tijdens kantooruren)
Kinderboerderij "de Heuvel"
Jan Kaper
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
06 - 46 36 27 12

(na kantooruren)
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
0345 - 51 09 29

VRAGEN OVER VLEERMUIZEN IN HUIS
Vleermuiswerkgroep Gelderland
Fred van Delft
Th. Zasstraat 6
4105 BN Culemborg
0345 - 51 58 20
vleermuisvragen@nwwc.nl

VRAGEN OVER INSECTEN
Annette van Berkel
Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg
0345 - 53 16 89
insectenvragen@nwwc.nl

DIERENAMBULANCE VIANEN
Jolande van der Klis
Postbus 390
4130 EJ Vianen
06 - 51 11 12 90
jolandevanderklis@hetnet.nl

MILIEUKLACHTEN EN - MISSTANDEN
Klachten meldlijn gemeente Culemborg
0345 - 47 79 59

(na kantooruren)
via politie
Triosingel 34
4101 XC Culemborg
0900 - 88 44

ALGEMENE INSPECTIEDIENST
AID groendesk
030 - 669 26 40 of
030 - 669 26 63

Contactgegevens
diverse regionale natuur-
en milieuorganisaties:

Kinderboerderij "de Heuvel"
Peter Brosky
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
0345 - 51 88 09

STEUNPUNT NME
Pauline Hoevenaars
Bezoekadres: 'de Heuvel'
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
0345 - 51 97 41 (di. & wo.)
0345 - 47 78 17 (b.g.g.)
p.hoevenaars@culemborg.nl

NME NATUURTOUW
Yme Jan Bosma
yjb2009@live.nl

STICHTING CAETSHAGE
Caetshage 1
4103 NR Culemborg
(tegenover de watertoren)
06-22667529 (Basjan)
website: www.caetshage.org

STICHTING DUURZAAM RIVIERENLAND
Bezoekadres: 'de Zwerfkei'
Doctor Schaepmanstraat 1
4001 CV Tiel
0344 - 63 45 42
www.duurzaamrivierenland.nl

STICHTING WERK AAN 'T SPOEL
www.werkaanhetspoel.nl

STICHTING EVA-LANXMEER
Lodewijk van Deysselhof 19
4103 WK Culemborg
034-5568506 of
034-5568507
www.eva-lanxmeer.nl

MILIEUDEFENSIE STEUNPUNT CULEMBORG
Frederik van Eedenlaan 30
4103 WB Culemborg
0345 - 53 30 97
www.culemborg.milieudefensie.nl

MILIEUWERKGROEP BUREN
Goof den Hartog
Kloosterlaan 15
4111 LG Zoelmond
0345 - 50 20 61

Overige clubinformatie:

HET VOGELJAAR
Via de NVWC kun je je abonneren
op het tijdschrift "Het Vogeljaar".
Abonnementkosten zijn €13,00
per jaar (i.p.v.€13,50) en worden
via de NVWC-contributie verrekend.
Aanmelden kan bij de penning-
meester.

VERBANDTAS EN -TROMMEL:
Op excursie? Vergeet dan niet
vanuit de Ketelvink de NVWC-
rugtas mee te nemen met EHBO-
doosjes, instructies en belangrijke
telefoonnummers. Iets gebruikt?
Meld dit dan bij het bestuur via
bestuur@nwwc.nl

MELDEN NATUURWAARNEMINGEN:
via waarnemingen@nwwc.nl of
via www.nwwc.nl bij waarneming-
gen, waarneming.nl

Lidmaatschap en Contributie:
Nieuwe leden, adreswijzigingen en
overige veranderingen in lidmaat-
schap kunnen worden doorgeven
via e-mail aan:
ledenadmin@nwwc.nl
of het postadres van "De Ketelvink"
t.a.v. ledenadministratie.

Lidmaatschap 2012: (hoofd)
lid (met Hak-al) €20,00 per
jaar; gezinslid: €10 per jaar.
Postlidmaatschap €29,00 per jaar.
Opzegging min. één maand voor
het einde van het verenigingsjaar.
Betaling liefst per automatische
incasso, anders na betalingsoproep
per e-mail (indien beschikbaar) of
per brief.

AGENDA

27 januari 2014 deadline kopij Hak-al 1

N.V.W.C.
Middelkoopstraat 1A
4102 CE Culemborg

Indien deze Hak-al onbezorgbaar,
graag retour aan:

November

- | | | |
|----------|----|---|
| zaterdag | 02 | Vogels in de buurt, excursie |
| zaterdag | 02 | Jeugdactiviteit: Natuurwerkdag |
| vrijdag | 15 | Lezing De Dolomieten |
| zaterdag | 16 | Knotten |
| dinsdag | 19 | Bestuursvergadering |
| vrijdag | 30 | Jeugdactiviteit: sporen, schimmels, korstmossen |

December

- | | | |
|----------|----|---|
| zaterdag | 07 | Vogels in de buurt, excursie |
| woensdag | 11 | Vakantie-foto-insecten-op-naam-breng-avond |
| zaterdag | 14 | Knotten |
| zaterdag | 14 | Jeugdactiviteit: zadenkrans, vogeltaart, windvanger |
| dinsdag | 17 | Bestuursvergadering |

Januari

- | | | |
|---------|----|----------------------|
| vrijdag | 17 | Lezing 'New Engeland |
|---------|----|----------------------|